

Slovník plánu

Návrat
k přirozenému
jazyku
a objasnění
základních
pojmu
Metropolitního
plánu

[IPR ———]
[PRaHa]

Na počátku bylo slovo.

Janovo evangelium 1,1

Slovník

Návrat k přirozenému jazyku a objasnění
základních pojmů Metropolitního plánu

/

Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy

Sekce plánování města

Kancelář metropolitního plánu

Úvod / Jakub Filip Novák (03–2014)	5
VYBRANÉ POJMY	8
Krajina	
Topografie a výšky	
Struktura zástavby a lokality	
DOKUMENTY A DOKUMENTACE	16
ABECEDNÍ REJSTŘÍK	20
ZDROJE	21

Slovník Metropolitního plánu je výkladem vybraných pojmů. Přestože výklad pojmů pro účely „opatření obecné povahy“ čili územního plánu je zvykem uvádět v tzv. výrokové části, rozhodli jsme se rozšířený výklad pojmů zahrnout i do konceptu odůvodnění plánu. Usilujeme o jednoznačný, přesný, ustálený a srozumitelný jazyk. Smyslem odůvodnění není pouze soudní přezkum územního plánu, jak se někdy dovozuje. Vracíme se k původnímu smyslu, který spočívá v možnosti transparentního vhledu do východisek a myšlenek zpracovatelů. Dáváme tím nahlédnout do odborné architektonické rozpravy (diskurzu). Odborný diskurz je v rozvinuté společnosti součástí demokratické debaty. Odůvodnění územního plánu je současně vždy projevem (úrovně) architektonické teorie. Bez teorie nelze vést věrohodnou praxi.

Představená hesla navazují zejména na legální definice a základní termíny specifikované v relevantní legislativě. Zákonné pojmy zde však až na výjimky opakovány nejsou.

Výklad pojmů je v předložené podobě především úvahou nad jejich interpretací, nejedná se o závazný návrh. Tato verze je pracovní bez nároku na úplnost. Představuje platformu pro svou precizaci.

V základu vychází ze schváleného zadání Metropolitního plánu a z diskuzí nad připravovanými Pražskými stavebními předpisy. Předpokládáme, že se tento slovník stane základem pro nový širší slovník architektury a urbanismu, který v českém architektonickém prostředí výrazně chybí.

Předpokládáme, že slovník bude doplňován a rozvíjen po celou dobu zpracování Metropolitního plánu a v závěru se stane jeho nedílnou součástí.

POJEM

Definice

.....
Původ slova a dodatky ^{odkaz na zdroj}

DEFINICE:

definiendum

definiens:

1. genus proximum

(nejbližší nadřazený pojem čili rod)

2. differentia specífica

(druhový rozdíl v rámci tohoto rodu)

Obecné požadavky na terminologii předpisů,
jehož specifickou formu územní plán představuje,
se vždy skládají ze čtyř podmínek:

- 1. ■ Jednoznačnost** pojmů tak, aby měl každý pojem jen jediný význam, je třeba se vyrovnat s neurčitostí pojmů a vymezit jejich význam.
- 2. ■ Přesnost významu** pojmů, což vyžaduje používání pojmů v přesném normativním významu, právě k tomu slouží definice, taxativní výčty atd.
- 3. ■ Stálost pojmosloví** (konstantnost). Existují-li srovnatelná synonyma, je třeba vybrat pouze jeden termín a ten důsledně používat.
- 4. ■ Srozumitelnost.** Předpis jako informativní normativní prostředek určený veřejnosti, nesmí rezignovat na ambici být obecně srozumitelný všem.

Krajina

KRAJINA VNĚJŠÍ

Fyzický obraz krajiny. Fyzická krajina. Z hlediska polohy krajina za městem.

KRAJINA VNITŘNÍ

Psychický účinek krajiny. Mentální krajina. Z hlediska polohy krajina ve městě.

KRAJINA VE MĚSTĚ

Krajina intenzivně urbanizovaného městského území – městská krajina. Vegetační složka v městské krajině je typicky zastoupena v parcích, stromořadích, alejích a skupinových či solitérních výsadbách dřevin, okrasných a užitkových zahradách areálů či jednotlivých domů, okrajově též ve formě břehových lesních porostů, lesů v nepřístupném terénu a enkláv chráněných území přírody. Specifickými případy krajiny ve městě jsou hřbitovy a zahrádkové osady.

KRAJINA ZA MĚSTEM

Krajina neurbanizovaného či málo urbanizovaného území v zázemí města – volná krajina. Vegetační složka ve volné krajině se vyskytuje trvale či periodicky na většině ploch, a to nejčastěji ve formě lesů, luk, pastvin, polí a úhorů, sadů a užitkových zahrad. Specifickými případy krajiny za městem jsou hřbitovy a zahrádkové osady.

VOLNÁ KRAJINA

[► viz heslo „KRAJINA ZA MĚSTEM“]

Volná, přírodní krajina je část zemského povrchu vně zastavěných území sídel, převládají v ní prvky přírodní nad prvky technickými.

KRAJINNÉ ROZHRANÍ

Pás území vymezený Metropolitním plánem na rozhraní městské a volné krajiny. Hlavním atributem je aktuální nezastavěnost a požadovaná nezastavitelnost. Územní spojitost pásu po celém obvodu kompaktní zástavby Prahy je nedosažitelným maximem, rozumná míra přiblížení se k tomuto maximu je reálným optimem. V minulosti užívané též pojmy obdobné obsahově naplně – zelený pás, zelený prstenec, zelené hradby, které však nevhodně asociovaly striktní požadavek „zelenosti“. V Zadání MP užit výraz „pás nezastavěného území“.

PŘÍRODNÍ KRAJINA

Krajina bez významnějších zásahů člověka. ¹

DIVOČINA

Přírodní či přírodě blízké území, s nízkou úrovní ovlivnění spontánních přírodních procesů člověkem.

NOVÁ DIVOČINA

Člověkem přetvořená, aktuálně opuštěná území, v nichž se spontánně rozvíjejí přírodní procesy svými iniciačními stadii.

HRANICE ZASTAVĚNÉHO ÚZEMÍ

Hranice (čára) vymezená postupem stanoveným ve stavebním zákoně č. 183/2006 Sb. Formální čára v Metropolitním plánu.

HRANICE ZASTAVITELNÉHO ÚZEMÍ

Hranice (čára) stanovená Metropolitním plánem, která určuje zastavitelnost a nezastavitelnost

pozemků na území Prahy. Základní čára Metropolitního plánu. Též. tzv. první čára urbanismu.

ZASTAVITELNÉ ÚZEMÍ

Tvoří jej plochy zastavitelné v zastavěném území a plochy zastavitelné v dosud nezastavěném území. Část území obce závazně vymezená v územně plánovací dokumentaci k zastavění. ¹

NEZASTAVITELNÉ ÚZEMÍ

Tvoří jej plochy nezastavitelné v nezastavěném území a plochy nezastavitelné v dosud zastavěném území.

KATEGORIZACE KRAJINNÉHO ÚZEMÍ

Metropolitním plánem provedené členění krajiny do dílčích částí na základě přírodních podmínek, intenzity a způsobu využití a stupně ekologické rovnováhy. Kategorizace je provedena ve třech stupních podrobnosti: základní typologické skupiny (celkem 9), individuální krajinné jednotky (celkem 88 lokalit ve volné krajině), typologické jednotky vzešlé z mapování krajiny.

METROPOLITNÍ PARK

Městský park nejvyššího významu. Je potenciálním cílem pro vícehodinový pobyt obyvatel celé metropole a taktéž návštěvníků. V Metropolitním plánu je v základním členění města reprezentován samostatnou lokalitou.

ČTVRŤOVÝ PARK

Městský park vyššího významu. Jako cíl pobytu jej vyhledávají především obyvatelé či návštěvníci jedné čtvrti, případně čtvrti sousedních.

V Metropolitním plánu je v základním členění města reprezentován samostatnou lokalitou.

LOKALITNÍ PARK

Městský park nižšího významu. Význam má především pro obyvatele či návštěvníky jedné lokality, případně lokalit sousedních. V Metropolitním plánu je součástí jiné lokality (obvykle „červené“, tj. obytné), zpravidla se významně podílí na jejím charakteru.

MÍSTNÍ PARK

Malý park či parkově upravená plocha, s doplňkovým významem ve struktuře města. Kromě znaků údržby obvykle též se znaky záměrného založení (kompozice) a vybavení základním mobiliářem. V Metropolitním plánu je součástí jiné lokality (obvykle „červené“, tj. obytné), malý plošný rozsah umožňuje grafické vyjádření obvykle symbolem.

PARK VE VOLNÉ ZÁSTAVBĚ

Specifická podoba parku nejčastěji typu tzv. sídlištní zeleně. V kompozici modernistického města mají obvykle velká sídliště jeden „centrální“ park, v hierarchii zařazený jako park čtvercový, většina nezastavěných a nezaplněných ploch v sídlištích však má význam na úrovni místního parku. Hlavní park menšího sídliště či některé parky sekundárního významu u velkých sídlišť jsou obvykle řazeny do kategorie parku lokálního.

ÚZEMÍ S DEFICITEM PARKŮ

Postupem popsáním v (sešitu Topografie, krajina a parky) vymezené území, z něhož je

pěší dostupnost nejbližšího z parků nebo dalších veřejně přístupných ploch s trvalou vegetací hodnocena jako nevyhovující.

PARKOVÉ NÁMĚSTÍ

Místo v obytném území nebo městském centru obklopené zástavbou a vybavené vegetací, které slouží krátkodobému pobytu a reprezentaci.¹

SKUPINA DŘEVIN

Útvar neliniového typu, tvořený nejméně 2 kusy dřevinné vegetace s nejvyšší možnou výměrou 2.000 m². Za skupinu dřevin se nepovažuje dřevinná vegetace, která je součástí meze, terasy nebo travnaté údolnice a dřevinná vegetace, která plní funkci lesa dle lesního zákona č. 289/1995 Sb. NV č. 335/2009 Sb. Seskupení stromů či keřů (v celkovém rozsahu cca. 2 – 10 kusů), zřetelně ohraničené vůči svému okolí a projevující se izolovaným charakterem. Mapování krajiny pro účely aktualizace ÚAP 2014

STROMOŘADÍ

Útvar liniového typu, tvořený nejméně 5 kusy dřevinné vegetace a zpravidla s pravidelně se opakujícími prvky. Za stromořadí se nepovažuje dřevinná vegetace, která je součástí meze, terasy nebo travnaté údolnice a dřevinná vegetace, která plní funkci lesa dle lesního zákona č. 289/1995 Sb. NV č. 335/2009 Sb. Souvislá řada nejméně deseti stromů s pravidelnými rozestupy; chybí-li v některém úseku souvislé řady nejméně deseti stromů některý strom, je i tento úsek považován za součást stromořadí; za stromořadí se nepovažují stromy rostoucí v ovocných sadech a plantážích

dřevin. Vyhláška č. 189/2013 Sb.

Převážně souvislá liniová výsadba stromů ve vymezeném prostoru, zejména podél ulic a cest.

SOLITÉRNÍ DŘEVINA

Izolovaně rostoucí dřevina s průměrem koruny od 8 m² vyskytující se v zemědělsky obhospodařované krajině mimo les. Za solitérní dřevinu se nepovažuje dřevinná vegetace, která je součástí meze, terasy nebo travnaté údolnice. NV č. 335/2009 Sb.

Jednotlivý strom projevující se v území významně svou mohutností a/nebo svým umístěním.

Mapování krajiny pro účely aktualizace ÚAP 2014

VEGETACE

Soubor rostlin, přirozených rostlinných společenstev a záměrně založených porostů. ČSN 83 9001.

Topografie a výšky

TOPOGRAFIE

Topografií se rozumí grafické výškopisné a polohopisné zobrazení nebo uspořádání krajinných a urbánních míst podle jejich převažujících charakteristických znaků. Topografická mapa zobrazuje podrobněji polohopis a výškopis určitého území. Pokud se tedy hovoří o topografii Prahy, je tím myšlena jedinečná terénní a urbánní konfigurace.

..... *Novodobá složenina z řeckého τόπος 'místo, krajina, země' a -grafie. Pojem topografie označuje jak samotnou vědní disciplínu studující povrchové útvary Země, tak v přeneseném smyslu obecné pojmenování povrchu těchto objektů.* ^{2,3}

MORFOLOGIE

Morfologií se rozumí popis utváření tvaru nebo upořádání krajinných a urbánních struktur v území podle jeho charakteristických znaků. Pojem morfologie města se používá nejenom pro tvary samotného terénu, ale rovněž pro tvary hmot zástavby a jejich vzájemné vztahy.

..... *Z řeckého morfe 'tvar, podoba' + logía 'logia, nauka' je ta část mnoha věd, která se zabývá tvary, česky tvarosloví. Speciálně geomorfologie se zabývá studiem tvarů, vzniku a stáří zemského povrchu.* ^{2,3}

RELÍEF

Reliéfem se rozumí popis vnějšího výškopisného (výškového) obrysu krajinných a urbánních struktur. Sám o sobě je nehmotný, vyjadřuje pouze tvářnost zemského povrchu (plošnost, konkávnost, konvexnost). Při popisu města je používán pro označení právě oné celistvé

tvářnosti, která se skládá jak z terénu, hmot zástavby, tak rovněž hmot parků. Lze si jej představit jako tenkou textilií překrývající město a kopírující tvary.

..... *Přes německé Relief z francouzského relief tedy 'co je zvednuto, zdůrazněno', od relever 'zvedat, vztyčovat, zdůraznit' z lat. Relevare.* ³

HORIZONT

Horizontem se rozumí myšlená hranice viditelného zemského povrchu na rozhraní mezi zemským povrchem a oblohou (průsečnice nákrešny s vodorovnou rovinou vedenou středem promítání, nejčastěji okem) nadaná pro účely uspořádání a využívání území popsány krajinnými nebo urbánními atributy a určenými důsledky pro rozhodování v území.

..... *Přes německé Horizont z latinského horizon z řeckého horizōn (gen. horizontos) 'ohraničující' od horizō 'ohraničuji' od hōros 'hranice'. Horizont znamená optickou hraniční čáru mezi viditelným povrchem planety Země a oblohou. Alternativní teorie množin prof. Petra Vopěnky rozlišuje, co je "před horizontem" a tedy představitelné, a co je "za horizontem", tedy přesné, ideální.* ³

OBZOR

Obzorem se rozumí okraj části zemského povrchu přehlednutelný z určitého stanoviště, s nímž jsou spjaty určité souvislosti utváření, zejména uspořádání urbánních, popřípadě krajinných struktur.

..... *Z předpony ob- a odvozeniny od zřít. Oproti horizontu nemá přesné geometrické vymezení.* ³

SILUETA

Siluetou se rozumí stínový obraz, který podává plošný, jednobarevný obrys předmětu. V urbánním prostředí označuje obrys hmot zástavby kontrastující s pozadím, nejčastěji oblohou.

..... *Z francouzského Silhouette, původně portrait à la silhouette, vlastně 'rychlý, načrtnutý portrét', ironicky podle francouzského ministra financí Etienne de Silhouette, který se po nástupu do úřadu roku 1759 rychle znelíbil a za několik měsíců byl odstaven. Francouzi používali jeho jméno jako hanlivé označení pro všechno laciné, nekvalitní a pomíjivé a název se přenesl na tehdy prodávané siluetní portréty.* ^{2,3}

PANORAMA

Panoramatem se rozumí jakýkoliv obecný pohled s širokým záběrem na krajinu nebo město.

..... *Přes německé Panorama z anglického panorama, utvořeného a patentovaného koncem 18. století Irem Bakerem pro kruhový obraz krajiny. Z předpony pan- a řeckého hōrāma 'podívaná, pohled' od horāō 'vidím, hledím', tedy 'veškerá, celková podívaná' (zvláště na město nebo na krajinu); obraz rozlehlé krajiny.* ^{2,3}

VEDUTA

Veduta znamená topograficky přesný pohled na město nebo krajinu. Oproti panoramatu se odlišujeme tím, že v sobě zahrnuje významové hodnocení jednotlivých částí (významová perspektiva), které by často byly nepatrné, nejčastěji převyšování. Veduta je charakteristická svou prostorovou hloubkou (oproti siluetě, která je pouze dvourozměrná).

..... Z italského veduta 'pohled' a to od vedere 'vidět' z lat. Viděre. Počátky vzniku jsou v 17. století Benátkách. Zvláště rozšířen byl od 17. století do 19. století, kdy byl postupně vytlačěn fotografií. Vedutami se zabývá samostatný vědní obor vedutologie. **2,3**

DOMINANTA

Dominantou se rozumí urbánní nebo krajinný jev (zpravidla stavba nebo soubor staveb, popřípadě zvláště výrazný krajinný prvek) svým významem se vymykající z obvyklých nebo převažujících urbánních nebo krajinných struktur a s formativními důsledky pro utváření a uspořádání souvisejícího území. Pro dominantu je určující, vůči čemu je porovnávána, sama o sobě nemůže existovat. V případě městských struktur ji lze definovat jako stavbu vyšší než průměr, lépe modus, okolní zástavby.

..... Z lat. Dominant 'vládnout' od dominus 'pán' od domus 'dům', tedy 'vévodit, vynikat'. V hudební teorii označuje pojem dominantu určující akord. **2,3**

OBRAZ MĚSTA

Obrazem města se rozumí obecně společenským sdílená mentální představa o podobě města, zejména jeho uspořádání a členění, jehož základní prvky (významné jednotliviny, linie, plochy nebo matrice) představují kognitivní strukturu, zpravidla hierarchicky uspořádanou (stratifikovanou a diferencovanou), přičemž s jednotlivými prvky takto popsané struktury v její celistvosti spojuje společenství (obce) zvláštní významy anebo poslání.

..... Obraz města není bezhodnotovým pojmem, v urbanismu byl ustaven jako míra kvality – s nárokem na existenci a čitelnost, která neznamená nutně jednoduchost, často právě naopak strukturalizace pomáhá orientaci a identifikaci jedince s jeho prostředím. V originále pojem Image of the City do urbanismu poprvé zavedl Kevin Lynch ve stejnojmenné knize, vydané v roce 1960. Pojem image, resp. imageability je mnohem širší a tedy výstižnější než český obraz. Kniha se zabývá způsobem jak vizualizovat a objektivizovat představu jednotlivých lidí o městském prostředí, protože mentální obraz města je zcela nehmatatelný. Výsledně mentální mapy se skládají ze základních prvků (cesty, okraj, významné prvky, uzly a oblasti). Jak konstatuje sám Lynch, správná představa o prostředí (obraz města) poskytuje lidem pocit jistoty, jenž napomáhá vytvářet harmonický vztah mezi jedincem a okolním světem. V českém prostředí se tvorbou mentálních map zabýval v 70. letech například sociolog Jiří Musil, ale i mnozí výtvarní umělci. Obraz města lze chápat recipročně: je tvořen a tvoří.

VÝŠKOVÁ HLADINA

Výškovou hladinou se rozumí oblast s obdobným reliéfem města. Reliéf může být nahrazen matematicky definovanou plochou s vyjádřenou hladkostí a poté hovoříme o výškové hladině jako o kategorii výškového uspořádání města se stanoveným výškovým regulativem v podobě plochy. Rozeznáváme tři základní typy chování plochy reliéfu vůči topografii a to kopřující, vydutý a vyklenutý. Výšková hladina pak může být definována buď samotnou plochou anebo (častěji) údajem o podlažnosti nebo výšce v metrech.

..... Z všeslovanského- p. gládki, r. gládkij, s./ch. gládak, stsl. gladъkъ. Psl. *gladъkъ souvisí s lit. glodūs tv. (glósti 'hladit'), něm. glatt tv., angl. glad 'veselý', lat. Glaber 'hladký', vše z ie. *ghlādh-, *ghladh-. **3**

MODUS

Nejčastěji zastoupená hodnota.

..... Modus náhodné veličiny x (označováno jako $Mod(x)$) je hodnota, která se v daném statistickém souboru vyskytuje nejčastěji (je to hodnota znaku s největší relativní četností). Představuje jakousi typickou hodnotu sledovaného souboru a jeho určení předpokládá rozřídění souboru podle obměn znaku.

Lokality, struktura a charakter

KOMPOZICE

Skládaní prvků v celek, respektive tvoření celku organizací jednotlivostí.

ZÁSTAVBA

Souhrn staveb na daném území.

..... *Odvozeno od neurčitého pojmu stavba. Ekvivalen množného čísla: zástavba = stavby. Principiálně označuje konkrétní místo, které je již zastavěné, tedy v opozici k místu nezastavěnému. Výsledek procesu stavění. Tvoří materiální stránku města, hmotný projev obývání krajiny vystavěným prostředím.*

Pojem je pro účely stavebního zákona 183/2006 Sb. definován takto: Stavbou se rozumí veškerá stavební díla, která vznikají stavební nebo montážní technologií, bez zřetele na jejich stavebně technické provedení, použité stavební výrobky, materiály a konstrukce, na účel využití a dobu trvání. Dočasná stavba je stavba, u které stavební úřad předem omezí dobu jejího trvání. Za stavbu se považuje také výrobek plnící funkci stavby. Stavba, která slouží reklamním účelům, je stavba pro reklamu.

STRUKTURA

Strukturou se rozumí skladba prvků a částí v uspořádaný celek určitých vlastností (způsob složení, vnitřního uspořádání nějakého objektu), vykazující zřetelnou míru pravidelnosti a zákonitosti. Rozumí se jí též souhrn vztahů mezi prvky nějakého seskupení s účelně uspořádanými prvky, částmi nebo složkami nějakého celku podle jednotlivého principu či plánu.

..... *(z latinského struere, skládat, sestavovat, budovat, pořádat) označuje způsob složení, vnitřního uspořádání nějakého objektu,*

zejména pokud vykazuje nějaké pravidelnosti a zákonitosti. Je to souhrn vztahů mezi prvky nějakého seskupení. Mnohdy se chápe také jako účelně uspořádání prvků, částí nebo složek nějakého celku podle jednotlivého principu či plánu.

Studium struktur obrací pozornost k detailnímu zkoumání pozorovatelných vztahů, poměrů a souvislostí mezi složkami složitě uspořádaných systémů. Zdůrazňuje uspořádání celku, které teprve dává smysl funkcím jeho částí. Nechává naopak stranou otázky celkové povahy a vývoje těchto systémů.

STRUKTURA ZÁSTAVBY

Uspořádání staveb na daném území.

CHARAKTER

Charakterem se rozumí soubor podstatných vlastností.

..... *(řec. χαρακτήρ, původně rydlo, později rytina a ražba na minci) znamená ráz či povahu, celek podstatných a stálých rysů, které charakterizují určitou osobu nebo předmět, to znamená, že jej odlišují od jiných.*

CHARAKTER ZÁSTAVBY

Charakter zástavby tvoří soubor podstatných skutečností patrných z uspořádání staveb (zejména umístění v území, intenzita a kvalita zastavění a míra stability), jejich projevů, vzájemných vztahů a vazeb v celkové urbánní a krajinné struktuře.

LOKALITA

Lokalita je plocha, nebo soubor ploch, vymezená územním plánem na základě převažujícího

charakteru. Lokality se označují názvem a číselným, popřípadě písmenným kódem. Určujícím kritériem pro vymezení lokalit je stejný nebo obdobný charakter území.

..... *Lokality jsou základním stavebním kamenem vznikajícího Metropolitního plánu. Jako plochy vymezené na základě převažujícího charakteru se nemusí kryt s hranicemi městských částí ani katastrálních území.*

CHARAKTER LOKALITY

Charakter lokality tvoří soubor podstatných skutečností přírodně krajinných, urbánních a architektonických, sociálně ekonomických a kulturně civilizačních, jejich projevů, vzájemných vztahů a vazeb v celkové urbánní a krajinné struktuře, které určují podmínky a požadavky utváření, to jest uspořádání a využití území.

LOKALITY STABILIZOVANÉ

Lokality (nebo části lokalit) s plně vyvinutým stávajícím charakterem, kde nebudou navrhovány žádné zásadní změny stávajícího charakteru, významu ani způsobu využití území a území bude jen doplňováno.

LOKALITY TRANSFORMAČNÍ

Lokality (nebo části lokalit), v nichž bude navrhováno částečné zachování / využití nebo změna stávajícího charakteru.

LOKALITY ROZVOJOVÉ

Lokality (nebo části lokalit), v nichž bude navrhováno vytvoření úplně nového charakteru území, ve specifickém případě rozvojových

lokalit (částí lokalit) nezastavitelných v zastavěném území bude za rozvoj považováno výhradně zlepšení stavu krajinných, přírodních a rekreačních hodnot.

LOKALITY ZASTAVITELNÉ V ZASTAVĚNÉM ÚZEMÍ

Zastavěné území vymezené v souladu s příslušnými ustanoveními stavebního zákona, do lokalit v zastavěném území bude v souladu se zásadami rozvoje hl. m. Prahy přednostně směřován rozvoj města.

[§ 2 odst. 1 písm. d) stavebního zákona, příloha č. 7 vyhlášky č. 500/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů]

LOKALITY ZASTAVITELNÉ

Lokality vymezené mimo zastavěné území v území dosud nezastavěném, kam bude směřován nový rozvoj v míře, která zajistí přiměřený a vyvážený rozvoj všech složek života města, při respektování charakteru daného území a jeho limitů.

[§ 2 odst. 1 písm. j) stavebního zákona]

LOKALITY NEZASTAVITELNÉ V NEZASTAVĚNÉM ÚZEMÍ

Území volné krajiny mimo zastavěné území, ve kterém je požadovanou prioritou zachování a ochrana přírodních a krajinných hodnot a jejich rozvoj.

[§ 2 odst. 1 písm. f) stavebního zákona]

LOKALITY NEZASTAVITELNÉ

Zastavěné území, které bude vzhledem k existenci přírodně a krajinně hodnotných (přírodě blízkých) území i v zastavěném

území definovány jako „nezastavitelné“ a popsány obdobně jako lokality nezastavitelné v nezastavěném území.

MĚSTSKÁ ČTVRŤ

Městskou čtvrtí se rozumí část zastavěného území města, utvářené historicky jako urbánně samostatná a samostatně spravovaná část osídlení, se společnými znaky urbánní struktury, zejména vlastním centrem. Městské čtvrti se dále člení z hlediska charakteristického uspořádání území na lokality.

..... Označení čtvrtí nemá jako termín pevně stanovený význam. Může znamenat část obce, městskou část nebo městský obvod, jedno z katastrálních území v rámci obce, základní sídelní jednotku nebo jiný urbanistický celek neformálně vnímaný jako čtvrtí. ⁴

TOPOLOGIE

Topologií se rozumí popis/předpis tvaru/upořádání krajinných a urbánních míst podle jejich převažujících/dominantních/charakteristických znaků/rychlů.

..... Topologie (z řeckého topos – místo a logos - studie) je obor matematiky, opírající se o velmi obecný výklad pojmu prostor (topologický prostor). Studuje takové vlastnosti útvarů, které se nemění při oboustranně spojitých transformacích („blízké“ body se transformují opět v „blízké“ body). V topologii nezáleží na geometrických vlastnostech závislých na vzdálenosti, křivosti a podobně. Z hlediska topologie lze například v rovině považovat čtverec a kruh za rovnocenné, ale úsečku a kružnici nikoliv. Podle metod, kterými topologie

studuje topologické útvary, se rozlišuje topologie algebraická (též kombinatorická) a topologie množinová. ⁴

PLOCHA

Plochou se rozumí vymezená část lokality nebo území. Plocha je dvourozměrným zobrazením v ploše Euklidovského prostoru, s jednoznačně určeným celistvým/kontinuálním obvodem a se společnými podmínkami převažujícího způsobu využití a uspořádání.

..... Ve stavebním zákoně 183/2006 Sb. § 2 (g) je definována následovně: plochou („se rozumí“) část území tvořená jedním či více pozemky nebo jejich částí, která je vymezena v politice územního rozvoje, zásadách územního rozvoje nebo územním plánem, popřípadě v územně plánovacích podkladech s ohledem na stávající nebo požadovaný způsob jejího využití a její význam.

ZÁTĚŽ ÚZEMÍ

Zátěž území je souhrn a četnost vlivů staveb, zařízení nebo činností či dějů na prostředí a obytnou pohodu města a krajiny. Z hlediska vnějšího působení zátěže se rozlišují stav a provoz staveb, objektů a zařízení, popřípadě činností a děje omezující, obtěžující a ohrožující.

..... Stanoveným způsobem využití se vždy vymezuje nejvyšší přípustná zátěž území, která se při průniku různých způsobů využití území může označit v územně plánovací dokumentaci samostatně.

Umístování staveb a zařízení, popřípadě činností obvyklých a přípustných v plochách se stanovenou zátěží vyšší v plochách se stanovenou zátěží nižší je přípustné výlučně při splnění podmínek

stanovených pro plochu s nižší přípustnou zátěží. Umístování staveb, zařízení, popřípadě činností obvyklých a přípustných v plochách se stanovenou nižší zátěží je v plochách se stanovenou vyšší zátěží přípustné bez omezení, které se jinak pro tyto stavby a zařízení, popřípadě činnosti stanovuje v plochách jim určených. Tyto stavby, zařízení a činnosti však nesmí být umístěny tak, aby znemožnily umístování staveb a zařízení, popřípadě činností obvyklých v těchto plochách z hlediska převažujícího využití a míry zátěže. Na rozhraní ploch a pozemků s přípustnou vyšší zátěží a ploch a pozemků s přípustnou nižší zátěží musí být přihlédnuto k podmínkám stanoveným pro tu plochu a pozemek, jejichž podmínky využití jsou stanoveny přísněji.

MÍRA ZÁTĚŽE ÚZEMÍ

Mírou zátěže území se z hlediska zásad převažujícího způsobu využití a míry zátěže území rozumí plochy

- a) produkční s převažující produkcí (zejména výroby a skladování) a s nejvyšší přípustnou mírou zátěže území,
- b) obytné s převažujícím bydlením a stavbami a činnostmi s bydlením bezprostředně souvisejícími a se střední přípustnou mírou zátěže urbánního území,
- c) rekreační s převažující rekreací určené k obnově sil a zdraví a s nejnižší přípustnou mírou zátěže urbánního území.
- d) krajinné s přírodě blízkým prostředím a s nejnižší přípustnou mírou zátěže.

LOKALITY KRAJINNÉ PŘÍRODNÍ

Území s nejnižší mírou zátěže a nejvyšší mírou blízkosti přírodnímu stavu.

LOKALITY KRAJINNÉ REKREAČNÍ

Území se střední mírou zátěže, v němž harmonické přírodní a krajinné prostředí společně s rekreační, sportovní či naučně vzdělávací vybaveností poskytují vhodné podmínky pro oddech, sport, rekreaci a relaxaci člověka,

LOKALITY KRAJINNÉ PRODUKČNÍ

Území s vysokou mírou zátěže využívané zejména k intenzivní zemědělské činnosti.

LOKALITY URBÁNNÍ PRODUKČNÍ

Území s vysokou mírou zátěže využívané zejména pro výrobu, skladování a rozsáhlé plochy dopravní a technické infrastruktury,

LOKALITY URBÁNNÍ OBYTNÉ

Území se základní mírou zátěže, zahrnující převážně plochy města využívané zejména pro bydlení, veřejné vybavení a drobné provozy zajišťující zaměstnání v docházkových vzdálenostech.

LOKALITY URBÁNNÍ REKREAČNÍ

Území s nejnižší mírou zátěže, klidné území, zahrnující převážně plochy pro veřejné vybavení, které poskytuje vhodné podmínky pro oddech, sport, rekreaci a relaxaci člověka.

Dokumenty a dokumentace

POLITIKA ÚZEMNÍHO ROZVOJE

A JEJÍ AKTUALIZACE 2014

Politika územního rozvoje je celostátním koncepčním materiálem vztahujícím se k rozvoji země a jejího směřování, převážně v oblasti plánování, výstavby, ochrany a rozvoji hodnot. V roce 2013 připravilo Ministerstvo místního rozvoje České republiky aktualizaci Politiku územního rozvoje, která upřesňuje a upravuje dílčím způsobem Politiku územního rozvoje z roku 2008 a reaguje tak na změny, které se za poslední roky odehrály.

Definice dle zákona:

Díl 2 Politika územního rozvoje § 31

- (1) Politika územního rozvoje určuje ve stanoveném období požadavky na konkretizaci úkolů územního plánování v republikových, přeshraničních a mezinárodních souvislostech, zejména s ohledem na udržitelný rozvoj území, a určuje strategii a základní podmínky pro naplňování těchto úkolů.
- (2) Politika územního rozvoje s ohledem na možnosti území koordinuje tvorbu a aktualizaci Zásad územního rozvoje, tvorbu koncepcí schvalovaných ministerstvy a jinými ústředními správními úřady a záměry na změny v území republikového významu a stanoví úkoly zajišťující tuto koordinaci.
- (3) Politiku územního rozvoje pořizuje ministerstvo pro celé území republiky a schvaluje ji vláda. Ministerstvo zajistí, aby ve Sbírce zákonů bylo uveřejněno sdělení o schválení Politiku územního rozvoje,

a celý dokument zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup.

- (4) Politika územního rozvoje je závazná pro pořizování a vydávání Zásad územního rozvoje, územních plánů, regulačních plánů a pro rozhodování v území.

[Zákon č. 183 / 2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů, § 31, odst. 1až 4]

ZÁSADY ÚZEMNÍHO ROZVOJE HL. M. PRAHY (ZÚR hl. m. Prahy)

Praha je jako vyšší územní samosprávný celek v postavení hlavního města, obce i kraje zároveň. Vydává proto Zásady územního rozvoje jako kraj. Pražské Zásady územního rozvoje jsou tedy na úrovni Zásad územního rozvoje kraje. Zásady územního rozvoje stanoví zejména základní požadavky na účelné a hospodárné uspořádání území kraje, vymezí plochy nebo koridory nadmístního významu a stanoví požadavky na jejich využití, zejména plochy nebo koridory pro veřejně prospěšné stavby, veřejně prospěšná opatření, stanoví kritéria pro rozhodování o možných variantách nebo alternativách změn v jejich využití. Záležitosti týkající se rozvoje území státu, které nejsou obsaženy v Politice územního rozvoje, mohou být součástí Zásad územního rozvoje, pokud to ministerstvo ve stanovisku podle § 37 odst. 9 stavebního zákona z důvodů významných negativních vlivů přesahujících hranice kraje nevyloučí. Zásady územního rozvoje mohou vymezit plochu nebo koridor a stanovit jejich využití, jehož potřebu a plošné nároky je nutno prověřit.

[Ústavní zákon 347/1997 Sb. o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb, čl. 1, Zákon č. 131/2000 Sb o hl. m. Praze, § 1 odst. 1, Zákon č. 183 / 2006 Sb., § 36, odst. 1 a 3]

PLATNÝ ÚZEMNÍ PLÁN (PLÁN '99)

Platný územní plán je zkrácený a neformální, obecně užívaný pojem pro Územní plán sídelního útvaru hl. m. Prahy, schválený 9. 9. 1999 a platný od 1. 1. 2000.

ÚZEMNÍ PLÁN SÍDELNÍHO ÚTVARU HL. M. PRAHY

Územní plán schválený 9. 9. 1999 a platný od 1. 1. 2000. Za dobu své účinnosti prošel stovkami obsahových změn, i jeho formální podoba byla opakovaně upravována. Po nabytí účinnosti nového stavebního zákona v roce 2007 musel být upraven mj. tak, aby byl v souladu se Stavebním zákonem (183/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů). Jinou zkratkou užívanou pro tento plán je Plán '99. Tento plán bude nahrazen Metropolitním plánem po jeho pořízení a schválení.

KONCEPT ÚZEMNÍHO PLÁNU HL. M. PRAHY (ZPRACOVÁN VE DVOU VARIANTÁCH)

Motivem pro zpracování Konceptu 2009 byla potřeba nahradit „zastaralý“ plán z roku 1999. Stavební zákon původně předepisoval vydat nový územní plán Prahy nejpozději do roku 2015. Tehdejší Rada města se v Programovém

prohlášení zavázala připravit nový územní plán do roku 2010. Přípravy územního plánu započaly v roce 2007. Po dvou letech příprav a konzultací s městskými částmi se územní plán ocitl ve fázi konceptu, který byl včetně vyhodnocení vlivů navrhovaného řešení na udržitelný rozvoj předložen k veřejnému projednání 23. 11. 2009. Příprava ukončeného Konceptu územního plánu z roku 2009 (dále jen Konceptu 2009) byla zastavena Zastupitelstvem hl. m. Prahy byla mimořádném zasedání dne 7. 6. 2012.

PODKLAD PRO NÁVRH ROZHODNUTÍ O VÝBĚRU VÝSLEDNÉ VARIANTY ŘEŠENÍ V KONCEPTU ÚP 2009

Je to podklad zpracovaný v únoru 2012 pro Návrh rozhodnutí o výběru výsledné varianty řešení, zpracovaný projektantem na základě vyhodnocení vlivu na udržitelný rozvoj a vlastního doporučení, se zohledněním stanovisek dotčených orgánů z projednání konceptu územního plánu (koncept byl předložen k veřejnému projednání od 23. 11. 2009 do 9. 12. 2009). Tabulka spolu s návrhem tzv. pokynů pro dopracování návrhu územního plánu (jako příloha Pokynů k dopracování Odůvodnění ÚP) byla předána v březnu 2012 pořizovateli OUP MHMP (dnes SUP MHMP). Tabulka, která byla připravena jako podklad pro návrh výběru variant v souladu s § 49 odst. 1 platného stavebního zákona: Na základě výsledku projednání konceptu územního plánu zpracuje pořizovatel ve spolupráci s určeným zastupitelem návrh

pokynů pro zpracování návrhu územního plánu, včetně návrhu rozhodnutí o výběru výsledné varianty řešení – příloha – tabulka. Dnes tomu v novém stavebním zákoně odpovídá § 51 odstavec 2.

ÚZEMNĚ ANALYTICKÉ PODKLADY HL. M. PRAHY – AKTUALIZACE 2012

Územně analytické podklady hl. m. Prahy jsou územně plánovacím podkladem pořizovaným podle zákona. Pro hl. m. Prahu jsou pořizovány jako jedna dokumentace obsahující požadavky na ÚAP kraje i obce.

Územně analytické podklady obsahují zjištění a vyhodnocení stavu a vývoje území, jeho hodnot, omezení změn v území z důvodu ochrany veřejných zájmů vyplývajících z právních předpisů nebo stanovených na základě zvláštních právních předpisů nebo vyplývajících z vlastností území (dále jen "limity využití území"), záměrů na provedení změn v území, zjišťování a vyhodnocování udržitelného rozvoje území a určení problémů k řešení v územně plánovací dokumentaci (dále jen "rozbor udržitelného rozvoje území").

[Zákon č. 183 / 2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů, § 26, odst. 1]

ÚZEMNĚ ANALYTICKÉ PODKLADY HL. M. PRAHY – AKTUALIZACE 2014

V rámci aktualizace Územně analytických podkladů byl proveden průzkum současného stavu území na celém území hl. m. Prahy v míře

detailu odpovídajícímu měřítku 1:5000. Tento průzkum bude součástí Aktualizace ÚAP, která bude provedena v létě 2014.

ZADÁNÍ METROPOLITNÍHO PLÁNU

Zadání územního plánu hl. m. Prahy (Metropolitního plánu) schválené usnesením Zastupitelstva hl. m. Prahy č. 31/6 ze dne 19. 9. 2013.

METROPOLITNÍ PLÁN

Metropolitním plánem se rozumí Územní plán hl. m. Prahy, pořizovaný na základě usnesení Zastupitelstva hl. m. Prahy č. 2M/2 ze dne 7. 6. 2012. Metropolitní plán je pořizován na základě Zadání schváleného usnesením ZHPM č. 31/6 ze dne 19. 9. 2013 a má ve výsledku nahradit Územní plán sídelního útvaru hl. m. Prahy, schválený dne 9. 9. 1999.

OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY A ÚZEMNÍ PLÁN

Opatření obecné povahy je komplikovaným pojmem, na nějž existují různé právní názory mezi odbornou veřejností, právníky a soudci, což se dodnes odráží i v ne zcela sjednocené a předvídatelné judikatuře. Podle § 43 odst. 4, zák. č. 183/2006 – stavebního zákona se územní plán vydává formou opatření obecné povahy podle správního řádu. Opatření obecné povahy je termínem zákona č. 500/2004 Sb. správního řádu, specifikovaný zejména v části šesté tohoto zákona. Ambicí zákonodárce bylo prostřednictvím tohoto komplikovaného sousloví vystihnout procesní

podstatu územního plánování a odlišit ji jak od podstaty právního předpisu (zákona), tak podstaty konkrétního úředního (správního) rozhodnutí.

Snahou je popsat fakt, že územní plán je závazný dokument, který vzniká za účasti těch, které zavazuje. Obyvatelé dané obce mají v procesu pořizování územního plánu zákonem garantována svá procesní práva. Od právního předpisu (v ČR právní předpis = ústavní zákon, zákon, zákonná opatření senátu, nařízení vlády, vyhlášky ministerstev a jiných správních úřadů) se územní plán liší tím, že právní předpis vzniká bez možnosti přímé a garantované účasti občanů. Správní rozhodnutí se zas omezuje pouze na konkrétní účastníky řízení. Územní plán proti tomu upravuje poměry na konkrétním území pro neurčený počet osob.

[Více k Opatření obecné povahy viz např.

MARTIN KOPECKÝ : *Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva*, Wolter Kluwer ČR a.s., Praha 2010, zejména str. 314 a násl.]

KRAJINA	str. 8	TOPOGRAFIE A VÝŠKY	str. 10	LOKALITY, STRUKTURA A CHARAKTER	str. 12
Čtvrťový park		Dominanta		Charakter lokality	
Divočina		Horizont		Charakter zástavby	
Hranice zastavěného území		Modus		Charakter	
Hranice zastavitelného území		Morfologie		Kompozice	
Kategorizace krajinného území		Obraz města		Lokalita	
Krajina ve městě		Obzor		Lokality krajinné produkční	
Krajina vnější		Panorama		Lokality krajinné přírodní	
Krajina vnitřní		Reliéf		Lokality krajinné rekreační	
Krajina za městem		Silueta		Lokality nezastavitelné	
Krajinné rozhraní		Topografie		Lokality nezastavitelné v nezastavěném území	
Lokalitní park		Veduta		Lokality rozvojové	
Metropolitní park		Výšková hladina		Lokality stabilizované	
Místní park				Lokality transformační	
Nezastavitelné území				Lokality urbánní obytné	
Nová divočina				Lokality urbánní produkční	
Park ve volné zástavbě				Lokality urbánní rekreační	
Parkové náměstí				Lokality zastavitelné	
Přírodní krajina				Lokality zastavitelné v zastavěném území	
Skupina dřevin				Městská čtvrť	
Solitérní dřevina				Míra zátěže území	
Stromořadí				Plocha	
Území s deficitem parků				Struktura	
Vegetace				Struktura zástavby	
Volná krajina				Topologie	
Zastavitelné území				Zástavba	

DOKUMENTY A DOKUMENTACE str. 16

Koncept územního plánu hl. m. Prahy
 Metropolitní plán
 Opatření obecné povahy a územní plán
 Platný územní plán (Plán ´99)
 Podklad pro Návrh rozhodnutí o výběru výsledné
 varianty řešení v Konceptu ÚP 2009
 Politika územního rozvoje a její aktualizace 2014
 Územně analytické podklady hl. m. Prahy
 aktualizace 2012
 Územně analytické podklady hl. m. Prahy –
 aktualizace 2014
 Územní plán sídelního útvaru hl. m. Prahy
 Zadání Metropolitního plánu

..... 1

*Slovník územního rozvoje. Otevřený katalog termínů
 územního plánování a jejich definic,*
 MMR a ÚÚR Brno, stav k 23. 5. 2013

..... 2

JIŘÍ REJZEK : *Český etymologický slovník*, Leda 2001

..... 3

Slovník spisovného jazyka českého

< <http://ssjc.ujc.cas.cz/> >

..... 4

příslušná hesla : < www.wikipedia.cz >

Slovník

Návrat k přirozenému jazyku a objasnění
základních pojmů Metropolitního plánu

/

Územní plán hlavního města Prahy

Metropolitní plán

Koncept odůvodnění

/

Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy

Kancelář Metropolitního plánu

Vyšehradská 57, 128 00 Praha 2

www.iprpraha.cz/metropolitniplan

AUTORSKÝ TÝM:

doc. Ing. arch. Roman Koucký, Ing. arch. Annamaria Bohuniczky,
Ing. arch. Monika Čermáková, Ing. arch. Natália Dvorská, Ing. arch. Jaromír Hainc,
Ing. arch. Marie Janíčková, Ing. arch. Michal Leňo, Ing. arch. Kristýna Lhotská,
MgA. Jakub Filip Novák, Ing. arch. Alice Pokorná, RNDr. Martin Kubeš (krajina),
Ing. Petr Hrdlička (městské inženýrství), Ing. Jan Špilar (doprava)

SPOLUPRÁČE

V rámci výzkumného úkolu „Inovace metodiky a metodologie zadávání územních
plánů, jejich věcných a formálních stránek, vztah strategie rozvoje města a způsobu
zpracování plánů se zvláštním zřetelem k formulování fenoménu obrazu města“:

JUDr. et PhDr. Jiří Plos, doc. Ing. arch. Jan Jehlík

GRAFICKÝ KONCEPT: Ing. arch. Kateřina Dolejšová

první elektronické vydání / 22 stran

© IPR/SPM/KMP, 2014–03

Koncept odůvodnění Metropolitního plánu vydal

Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy. Jednotlivé sešity,

samostatné obrazy, text i dílčí části je možné (s ohledem na

autorský zákon) šířit, kopírovat a rozmnožovat libovolnou

technikou. Rozsáhlejší citaci nebo vyšší náklad je nutno

dojednat s vydavatelem. Vždy je nutné uvést zdroj.

Neprošlo jazykovou úpravou.

ISBN 978-80-87931-08-0

Člověk může chápat jen to,
pro co má označení v jazyce.

MIROSLAV VEVERKA :
Evoluce svým vlastním tvůrcem,
2013

Současný „legální“ jazyk územního plánování je krkolomný a nepřirozený. Technicko-právní novotvary jako „opatření obecné povahy, sídelní útvar nebo velký územní celek“, místo krásných slov „plán, město nebo kraj(ina)“ odsuzují zastaralé plánování měst k nečitelnosti a k odmítání. Každý územní plán musí být ve výsledku terminologicky precizní a užívat předepsaných legálních pojmů (sám se stává „zákonem“), to ovšem neznamená, že nemůže se svými adresáty komunikovat přirozeným jazykem. Preferujeme jazyk, který nevyžaduje armádu vyvolených překladatelů. Jazyk srozumitelný a krásný. Jazyk tradiční. Jazykem se vyjadřují myšlenky, představy a úmysly. Také skrze jazyk může Metropolitní plán získat ztracenou autoritu plánování.